СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 68. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 9-го квітня 1943. No. 68. Jersey City, N. J., Friday, April 9, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДУМАЮТЬ НАД СПОСОБАМИ, ЯК ПЕРЕВИХОВАТИ ЕВРОПУ

НЮ ЙОРК. — З нарад, які відбуваються в Ню Йорк Юніверситі в справі перевиховання тих, що були під впливами „Осі", виходить, що американський уряд думає не тільки про те, щоби полагодити політичні, харчеві чи валютові справи у повоєнному світі, зглядно в повоєнній Европі, але теж і виховні, очевидно в звязку з Обєднаними Державами. Іде в першу чергу про те, щоби привернути назад ті виховні системи, які Німеччина знищила в себе і в тих краях, які загарбала. Замітне, що піднесено, що одним з великих недомагань Версайського договору було те, що не включено в цей договір конечну потребу піднесення освіти „звичайної людини" в Европі.

ПОНАД 24 БІЛІОНИ НА МАРИНАРКУ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт звернувся до конґресу з проханням затвердити видатки на потреби маринарки на 1944 рік, які згідно з проектом виноситимуть величанську суму, бо $24,551,070,000. Минулого року видатки ці виносили понад 23 біліони долярів. При тому треба мати на увазі, що морські сили дуже збільшились. Секретар Накс подає, що з кінцем року будуть ті сили мати 2,500,000 моряків. Отсі видатки, хоч які великі є новим визовом, киненим державам „Осі".

БОЛІВІЯ У ВІЙНІ З „ВІСЮ".

ЛЯ ПАЗ (Болівія). — В Болівії проголошено загальну мобілізацію у звязку з рішенням президента републики і його кабінету, що край іде до війни, стоячи по стороні Обєднаних Держав, а проти держав „Осі". Таким чином Болівія є другим краєм Полудневої Америки, що рішився брати активну участь у війні.

ДАЛІ НЕМА ЗГОДИ У ВУГІЛЬНІМ СПОРІ.

НЮ ЙОРК. — Власники вугільних копалень заявилися за те, щоби в їх спорі з майнерською юнією, який не дається полагодити, видала рішення Краєва Рада Воєнної Праці. Та проти цього є Джан Луїс, голова Юнайтед Майн Воркерс.

ЗАКОНОПРОЕКТ БЕНКГЕДА ОСТАЄ В СЕНАТІ.

ВАШИНГТОН. — Заветований президентом Рузвелтом фармерський законопроект сенатора Бенкгеда вратував часово своє істнування і зістав відісланий до Хліборобського Комітету до нового розгляду. Президент спротивився проектови на тій підставі, що якщоб він ввійшов в життя, то спричинив би загальну звишку заробітних платень і цін, а тим самим теж й інфляцію.

РОЗГЛЯДАЮТЬ БРИТІЙСЬКИЙ МОНЕТАРНИЙ ПЛЯН.

ВАШИНГТОН. — Виходить, що є тепер два пляни щодо повоєнної валютової стабілізації. Один, що його проголосив департамент скарбу, а другий, що його проголошено в Лондоні, як плян лорда Кейнса. Британський плян опирається на передвоєнній заграничній торговлі, американський на капіталі, який вкладається до Міжнародного Стабілізаційного Фонду.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ПРО А. Ч. ХРЕСТ ЯК „АРМІЮ"

САН ФРАНСІСКО. — Говорячи через радіо в справі допомоги жертвами і кровю Американському Червоному Хрестови пані Елеанор Рузвелт заявила, що А. Ч. Хрест є „частиною наших воюючих сил", бо те, що він дає, піддержує бойового духа вояків.

ВЕЛИКІ ВТРАТИ ЧЕРЕЗ НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ З АВТОМОБІЛЯМИ.

НЮ ЙОРК. — Хоч які є тепер обмеження щодо їзди автомобілями а проте не дуже зменшилося число нещасливих випадків ньюйорського стейту. Отже в 1942 році було в тім стейті 2,184 смертних випадків, спричинених автомобілями. В 1941 році було їх 2,661. Тілесних ушкоджень було з цеї самої причини в 1942 році 87,172. Через оті нещасливі випадки, себто смерть і хвороби, втрачено в стейті в однім тільки минулім році 160,569,204 годин людської праці. З тих втрачених годин треба відрахувати приналежні 40% на втрату в праці для воєнних цілей.

І МНОГІ ПРОФЕСОРИ КРАЩЕ НЕ ВІДПОВІДАЛИБ?

НЮ ЙОРК. — Досліди часопису „Ню Йорк Таймс" над знанням американської історії серед молоді, що пішла до каледжів, спричинили дуже широку дискусію. Забирають голоси різні фахові, професори, політики і т. п. Дехто каже, що ученики відповідали на жарт, а часопис брав ті відповіди серіозно. Інші підносять, що якби ставити ті питання многим професорам, то вони не давалиб кращих відповідей від тих учеників, що виявили таке глибоке незнання найважніших подій та осіб з історії Америки.

Українські Жінки в Дітройті Зібрали $7,000 на А. Ч. Хрест

ДІТРОЙТ. — „Дітройт Фрі Прес" подає, що Український Відділ (Юніт) Американського Червоного Хреста, що був зорґанізований тому три роки заходами Української Федерації в стейті Мишиґен, зібрав, ходячи від хати до хати, суму сім тисяч долярів для А. Ч. Хреста. Часопис подав теж знимку члениць цього Українського Відділу А. Ч. Хреста. В тому самому числі є теж згадка за концерт, влаштований заходами Федерації в Українськім Народнім Домі, на якому було до 1,400 осіб.

„ВОНИ ДАЮТЬ СВОЄ ЖИТТЯ, А МИ ПОЖИЧАЄМО СВОЇ ГРОШІ"

ВАШИНГТОН. — Таке заявив президент Рузвелт, розпочинаючи кампанію за продажю воєнних бондів, яка зачнеться офіційно в наступний понеділок та має принести державній скарбниці в місяці квітні 13 біліонів долярів. Президент продав бонд на суму $25 свому післанцеви-муринови, а теж два стодолярові бонди дівчині-наглядачці.

ЖІНКИ ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ЗА СВІТОВУ КООПЕРАЦІЮ

НЮ ЙОРК. — „Якого світа бажаємо собі по війні?" — питали себе жінки підчас жіночої конференції, скликаної часописом „Ню Йорк Таймс". У відповіди забирали голос різні визначні жінки і всі вони заявились за те, що жінки бажають бачити по війні міжнародню кооперацію та соціяльне і економічне забезпечення для дому, родини і одиниці. Казали, що не може бути мови, щоби вертати в світі по війні до передвоєнних метод. Тому мусить наступити в світі колективна забезпека, що зліквідує війну. Наради відбувались під проводом пані Ен О'Гер МекКормик, відомої журналістки.

ТРЕБА СИЛИ, ЩОБИ ВДЕРЖАТИ СВІТОВЕ ЗАМИРЕННЯ

ВАШИНГТОН. — Підчас обіду „Інститют оф Песифик Рілейшенс" говорив підсекретар стейту Сомнер Велес про світовий мир. Казав, що він мусить обіймати цілий світ. Через те мусить бути створена для цеї цілі теж і світова організація, в якій важну ролю мусять відгравати Злучені Держави. Щоби такий мер був забезпечений, мусимо і ми бути готові вдержувати для цього певну силу, навіть якби таке вдиржування було получене з великими жертвами.

Націсти Будуть Заставлені Повернути Краям Усе Загарбане Добро

ЛОНДОН. — Що націстичні окупанти обграбили загарбані ними краї з всілякого матеріяльного добра, це добре відоме. Але вони теж перевезли до Німеччини різні старинности, твори мистецтва і науки, різні лябораторії й т. д. Про те, що з ними станеться, як Аліянти розторощать Гітлера, можна дізнатись з того, що говорив вайкант Саймон в палаті лордів. А що це особа що займає високе урядове становище, то ясне, що його слова, є виказом того, що думає про цю справу британський уряд. Отже лорд Саймон заявив, що вже обговорено між Обєднаними Державами способи, як дістати назад ті добра, що їх заграбили націсти в різних краях. При тому виявлено, що якщо націсти щось знищили, то за те заберуть з Німеччини щось інше, що відповідалоб вартости того, що німці забрали.

АНҐЛІЯ ПРОТИ ВИЇЗДУ ДЕ ҐОЛЯ ДО АФРИКИ

ЛОНДОН. — Британський уряд заявив публично свою однодушність з прозьбою ґенерал Айзенговера, аби ґенерал Шарль де Ґол не їхав тепер до північної Африки на стрічу з ґенералом Жіродом, французьким головним цивільним і військовим начальником у північній Африці. Каже Чорчил, що така візита підчас критичних боїв у Тунісі не була би начасі.

Де Ґоль і Жіро мали обговорити зілляття в одну цілість війська Воюючих Французів під ґенералом де Ґолем і сил французького уряду в північній Африці під ґенералом Жіродом.

Американська новинкарська аґенція „Юнайтид Прес" каже, що певну ролю в цій справі відограла стаття в „Ля Марселез", органі Воюючих Французів, котра критикувала американську політику супроти моряків на французьких кораблях в американських портах.

НОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ОСІ НА БРЕНЕРІ

ЛОНДОН. — Аліянтські уряди в Лондоні дістали вістку, що на Бренерськім провалі відбудеться незадовго конференція представників головних команд німецької й італійської про оборону Італії перед аліянтською інвазією.

У Швайцарії курсують чутки, що на конференцію прибудуть теж Мусоліні й Гітлер, але тут ця чутка не находить віри. Одначе вважається можливим, що Німеччина вишле Рібентропа, міністра заграничних справ, на попередну конференцію з Мусолінім.

Чутки про цю конференцію пояснюють скликанням конференції як перший вислід посиленої повітряної офензиви Аліянтів проти Італії.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ВОЯК НЕ ЗНАЄ НІЯКИХ ПЕРЕШКОД.—Сцена, яку маємо перед собою, знята в Алясці. Бачимо сніг навіть на шоломах вояків. І бачимо, як вони скачуть до ледоватої ріки, готуючись стрінути японців всюди й серед кожної погоди.

В ТУНІСІ АМЕРИКАНЦІ ДІПНЯЛИ ЗВЯЗКУ З БРИТІЙСЬКИМИ СИЛАМИ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські збройні сили таки пробилися через довгу і сильну оборонну лінію ґен. Ромеля, і хоч потерпіли поважні втрати, бо поля були обложені мінами, то заставили ворога до відступу на цілій лінії, чим облекшили наступ Восьмій Британській Армії, з якою вкінці вдалося вже навязати звязок. Сталося це на шляху — Гафса-Габес, в горах, віддалених 15 миль від Ель Ґетару.

ҐЕН. РОМЕЛЬ ПОНІС ВЕЛИКУ ПОРАЗКУ.

ЛОНДОН. — Британський премієр подав послам британського парляменту добрі новини з Тунісу, коли заявив, що збройні сили ґен. Бернарда Л. Монтгомері зломили в полудневім Тунісі опір ґен. Ромеля, забравши в полон до 6,000 німецьких та італійських вояків.

УШКОДЖЕНО ДВА НІМЕЦЬКІ КРУЖЛЯКИ.

СТОКГОЛЬМ. — Повідомляють з Норвеґії, що в тамошнихористаннях направляють два німецькі кружляки, ушкоджені бомбами.

ПЕРЕЙШЛИ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.

ЛОНДОН. — З польських збройних сил перейшли до американської армії 13 американців, що є польського походження, що пішли боротись, заки Америка зачала воювати.

СТАЛІН ВЧИТЬСЯ ПО АНГЛІЙСЬКИ.

ЛОНДОН. — З Москви доносять, що Сталін зачав брати лекції англійської мови з того часу, як його відвідав британський премієр Чорчил.

МАНЕВРИ ДЛЯ ОХОРОНИ ПЕРЕД ІНВАЗІЄЮ.

ЛОНДОН. — З Бельгії та Голяндії надходять вісти, що націсти зачали маневри, що мають на цілі сконтролювати силу оборони перед інвазією Аліянтів, якої вони тепер надіються кожної хвилини.

НІМЦІ ХВАЛЯТЬСЯ ЗАТОПЛЕННЯМ 15 КОРАБЛІВ.

БЕРН. — Німецький комунікат говорить, що німецькі субмарини затопили на Атлянтійськім океані і Середземнім морю 15 повно навантажених аліянтських кораблів, що мали разом 102,000 тон місткости, а кромі цього післали на дно один аліянтський нищитель.

Як попередні, так і ці перехвалки німецького уряду не находять потвердження з аліянтського боку.

ЗГИНУВ ПРОВІДНИК ГІТЛЕРІВСЬКОЇ МОЛОДІ.

ЛОНДОН. — Радіо в Віші каже, що на східному фронті згинув Вільгельм Кольмейер, основник Організації Гітлерівської Молоді. Умовин, серед яких він найшов смерть, не подано.

АЛІЯНТИ ПОЦІЛИЛИ КРУЖЛЯК, ЩО ПЛИВАВ ТІЛЬКИ 8 ГОДИН.

КАЇРО. — При надаванню медалі командантові підводного човна, Л. Е. Филпатсові зо Ст. Джан, Ню Бронсвик, Канада, виявилося, що аліянти розбили торпедою, вистріленою з підводного човна, перед італійського кружлика, котрий спущено на воду щойно 8 годин тому.

Відзначений офіцир командував розвідною виправою, підчас котрої заатакував успішно ворожий боєвий корабель.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ЕВАКУАЦІЮ ВІЙСЬК РОМЕЛЯ З АФРИКИ.

МАДРИД. — Надходячі з різних сторін вісти стверджують догад, що німці вже викінчили приготовання до охорони повітрям військ маршала Ромеля підчас евакуації їх з Африки до Сицилії. Видно, як Аліянти стиснуть Ромеля в Африці занадто, то він буде пробувати вирвати з Африки як можна найбільше німецьких військ.

За обчисленнями знавців, німці й італійці мають разом у Тунісі 8 дивізій. В тому числі німці мають дві дивізії повзів, один моторозований відділ і одну правильну піхотинську дивізію, а італійці чотири дивізії піхоти. Взявши під увагу втрати німців і італійців, військові знавці припускають, що держави Осі мали в Африці коло 80,000 війська.

НІМЦІ АТАКУЮТЬ ДЕНЬ І НІЧ, АЛЕ БЕЗ УСПІХУ.

ЛОНДОН. — З воєнних повідомлень, що надходять з Москви, виходить, що німці стараються всі способи пробитися через теперішній фронт і кидають величезні сили війська і тенків, головно над Донцем, але вперед не поступають. Совєтські війська посунулись під Смоленськом, де від кількох днів не було змін. Найбільші втрати понесли німці над Донцем, бо там атакували як день так ніч, кидаючи у бій щораз нові сили, і то самі добірні. На кавказькім фронті положення майже однакове. Бої ведуться недалеко Новоросійська, морської бази над Чорним морем.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати свое оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Студенти й Історія Краю

„Ню Йорк Таймс" зробив оноді справді сензаційний перегляд. Повів він серед 7,000 студентів 37 американських університетів розпити, які мали на ціли відкрити, на скільки вони знають американську історію й ґеоґрафію. Розпити мали рішучо велике громадянське значіння, бо факт є фактом, що знання ґеоґрафії й історії краю йде впарі з любовю й льояльністю до краю. Висловом цеї думки є вимоги певного знання історії Америки, які американський уряд ставить до іміґрантів, що бажають стати громадянами Злучених Держав.

Розпити „Ню Йорк Таймсу" зробили просто сензаційне відкриття феноменального браку знання історії й ґеоґрафії Америки серед студентів найвищих шкіл краю. Не треба думати, що допитувачі питалися студентів за якісь трудні речі. Противно, питання були незвичайно прості. Не було між ними ні одного такого питання, яке наприклад свого часу іміґраційні урядники питалися іміґранта, коли його не хотіли пустити до краю під покришкою, що він „морон". Приміром такого легкого питання можна певно признати питання: хто був президентом підчас громадянської війни?

І власне типічним приміром бездонного майже незнання американської історії треба признати факт, що 25 процентів (одна четвертина) розпитуваних університетських студентів не знала, що президентом підчас громадянської війни був Абрагам Линкольн, а 30 процентів не знало, що підчас першої світової війни президентом Злучених Держав був Вилсон. Дехто уважає, що незнання ґеоґрафії краю є ще глибше, ніж незнання його історії, і ще більше сумне. Одначе без сумніву найсумнішим уже треба признати незнання фундаментальних політичних і суспільних справ, як наприклад: що таке „бил оф райтс"? — відповідь на котре то питання знає певно пересічний іміґрант, що подається за громадянські папери.

Розпит „Ню Йорк Таймсу" не тільки дав сензаційний вислід, але й розкрив рішучо суспільну болячку. Коли свого часу той самий часопис підняв факт, що в 82% американських вищих школах не вимагають від студентів навчання історії краю, то тоді студенти й вчителі відповіли, що студенти історію краю вже добре знають, бо їй навчилися в вищих школах. Колиж тепер показується, як саме вони навчилися цеї історії в вищих школах, то певно ці вищі школи не мають вже нічого на своє оправдання. Не лишається їм хіба нішо інше, як взятися за ґрунтовну реформу, аби на майбутнє незнання їх абсольвентів принаймні не було таке бездонне.

ЩОРАЗ ГЛИБШЕ У МІЖНАРОДНІЙ КООПЕРАЦІЇ

Хоч все ще чуємо, що не є виключене, що по війні можуть повстати такі обставини, що Злучені Держави знову замкнуться у собі й відмовляться від порядкування розвареним світом, то з другого боку є щораз більше офіційних проявів, які дають запевнення, що для ізоляційної американської політики вже вороття немає. Одним з таких проявів треба вважати і той фінансовий плян, з яким виступив департамент скарбу, а який займається валютовою справою у повоєнному світі.

Що та війна принесе усім державам теж і велике фінансове перетяження, то це очевидне. Але саме тому треба заздалегідь думати, як ті фінансові тягарі розложити у домашній і світовій господарці. Кожний край матиме, річ ясна, свою власну проблему до вирішення. Але крім того мусить думати ще і про фінансову світову кооперацію, бо інакше сам пропаде і не видержить тягару. Це правда, що щоб не сталось, Злучені Держави останутъ у світі надалі найсильнішою державою теж і під фінансовим оглядом. І треба надіятись, що в Злучених Державах теж і доведеться найскорше з усіх держав до порядку фінанси, надшарпані війною. Але цього буде замало. Щоби з цього Злучені Держави могли мати справжню користь, то треба, щоби в цілому світі був порядок теж і під економічно-фінансовим оглядом. А в першу чергу, щоби всюди малося до діла з здоровою валютою.

Що це значить, легко зрозуміти, коли возьмемо під уваґу, що діялося з валютами ріжних европейських країв по першій світовій війні. У подібних хаотичних обставинах не буде можлива і по цій війні ніяка широко закроєна економічна і фінансова співпраця у світових розмірах, як це плянується з боку Обєднаних Держав.

З цього виходить, що вже навіть з власного інтересу треба Злученим Державам дбати, щоби такий хаос не повторився і по цій війні. Так ми і глядимо на плян департаменту скарбу про заложення Міжнародного Стабілізаційного Фонду, про який дав тепер ширші пояснення секретар Морґентав, а зокрема Гері Гвайт, що є валютовим дорадником департаменту скарбу.

Замітне те, що покищо не знати, як до цього пляну поставляться Совєти, бо, як виходить з урядового звідомлення, Росія ще не дала відповіди.

У цій міжнародній фінансовій інституції відгравалиб Злучені Держави, цілком природно, головну ролю, бо й на них спав би найбільший фінансовий тягар. Та так є, що наш уряд, якщо де дбає про якусь перевагу, то хіба на те, щоби таким чином заважувати на тому, щоби годити інші держави, а не накидати їм свою волю для своєї матеріяльної користи. Тому і є надія, що дійде таки до задуманої департаментом скарбу міжнародної фінансової кооперації, що зачне свою властиву діяльність зараз по війні.

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, ЙОГО СУСІДИ ТА СВІТ ДЕМОКРАТІЇ

V.

Українська справа жде своєї розвязки.

Українська справа жде ще своєї розвязки, дарма що як червона Росія так теж і націсти є того переконання, що вони вже розвязали українське питання, згідно з своїми кольоніяльними плянами. Нині всесвітна політика про це питання мовчить; не віримо, щоби мовчала з недоцінювання української проблєми або ізза того, що вважають, що українська справа вже дійсно розвязана. Ріжні політичні комбінації кажуть про це питання мовчати, бож нині є першою та найважнішою справою для демократії — перемогти противника, виграти війну. Всі добре розуміють, що як тільки зачепилиб це фундаментальне питання східної Европи, то поміж самими союзниками повсталиб дуже великі розходження. Та хто думає про дійсне замирення світа на довший час, той знає, що також і того питання не можна поминути мовчки, коли говориться про такі в порівнанні з українською справою дрібніші справи, хоч теж важні, як от справа будучности балтійських держав.

Хіба ніхто цього не заперечить, що саме українська проблема стала вихідною справою у теперішній світовій війні. Цеж Гітлер нічого більше не жадав від Польщі, як тільки дрібних територіяльних уступок й права перемаршу у своїм поході на Україну. Про Україну говорилося на всі боки вже на початку світової війни. Хібаж це питання стало менше важним у четвертім році цеї світової різанини? Немає хіба найменшого сумніву, що саме ця обставина, що версальська конференція поминула нерозвязаним справу визволення сорокміліонового українського народу з пребагатою землею, заохотило націстів шукати щастя саме на Україні.

Хібаж кожний розумний чоловік признасть, що колиб вже 1918 року була повстала самостійна українська держава, то не булоб приходило Гітлерови навіть на думку нападати на самостійну національну державу вдоволеного українського народу, маючи ще по дорозі такі самі національні держави — Польщу та Чехію. Тільки це переконання, що там на сході Европи істнує нерозвязане українське питання, що там є свого роду потенціяльний котел, наладований до вибуху, заохотило Гітлєра йти на Україну. Одначе не здавав собі Гітлєр з того справи, як усі німецькі диплъомати, що український нарід не думає міняти одної неволі за другу. Ось і тому український нарід і тепер памятає і памятатиме за своє право, але не в площині стати німецькою кольонією замісць бути російською, а тільки в площині демократичних ідей, щоби стати вільною та незалежною демократичною нацією.

Мрії українських націоналістів і тверда дійсність.

Сто літ тому у серці східної Европи, в Києві, серед Кирило-Методиївських Братчиків зродилася була ідея розвязати українське питання в сполуці зі словянським світом. Українські ідеалісти - мрійники мріяли про утворення всесловянської федерації з усіми словянськими народами як рівними членами. Всесловянська федерація малаб бути суто демократичною країною, без соціяльного визиску, з повною релігійною та національною толеранцією. Київ офірували українські мрійники на столицю майбутньої федерації, свого роду словянський „Дистрикт оф Коломбія".

Сто літ історії відучило українців від такого утопійного ідеалізму, а відношення сусідів до українського народу переконало, що думка про якенебудь всесловянське замирення це таки утопія. Поза мріями на тім реальнім Божім світі, як виявилось, істнує боротьба одного народу з другим з ціллю винищити противника; тому тільки сила може охоронити народи та допомогти їм зберегти своє національне Я.

Чорноморсько - Балтійський Бльок як поручник спокою в Европі.

Европа стоїть нині під владою двох сил — націстичної Німеччини та комуністичної Росії. Чи одна з них перемоглаб, чи друга, в Східній Европі полишилосяб поневолення народів. Жертвою того положення падають малі народи, самостійні держави зникають з лиця землі. Міжнародне сумління занепокоєне тим явищем, але безсильне, щоб йому протиставитися. Колиб так заспокоєно домагання Німеччини чи Росії, то Европа вернулаб до часів темної реакції; вона цофнуласяб на сто літ взад, коли то живі народи ділилося як добичу поміж переможців. Колиб домагання сили були сповнені, то по тій війні ми цофнулисяб далеко взад, а часи президента Вилсона видавалисяб періодом якогось ангельського, недосяжного ідеалізму. А маємо право вірити та домагатися, щоби людство пішло наперед, в напрямі свободи народів, на стрічу тривалішому замиренню людства.

Проти німецької сили, як і російської, мусить протиставитися якась нова сила, що назавжди унеможливилаб загрозу з боку імперіялізмів, німецького та російського та здіймилаб петлю з шиї українського народу, білоруського польського та з дрібних народів балтійського побережа, що її затискає Москва від століть, усуваючи заразом загрозу винищення для народів польського та чеського з боку Німеччини, яка постійно пре на схід.

Такою новою силою міг би бути тільки бльок держав між Чорним морем та Балтиком, що зорґанізувавсяб біля самостійної Української Держави та біля Польщі з Білорусю, Литвою, чи Чехією та з балтійськими державами. Чорноморсько - Балтійський бльок це була би потуга з понад сто міліонів населення з доступом до двох морей, з великанськими багатствами землі та величезними можливостями для розвою індустрії. Такий бльок мав би ідею: берегти національне істнування спільників, себто народів загрожених Німеччиною та Росією. Такий бльок це булаб найпевніша запорука, що Німеччина не зросте у таку потугу, щоби загрожувати істнуванню сусідних народів. Такий бльок це булаб сила, якій не відважилаб протиставитися теж і Росія.

Недавно видвигнув ідею середньоевропейської федерації польський премієр Сікорскі; федерації, що обнималаб дрібні держави від Середземного моря по Балтійське море. Штучність такого помислу аж надто впадає в очі, бо які спільні інтереси можуть вязати, наприклад, Грецію та Лотву, Болгарію та Естонію, Югославію та Литву чи Польщу. Совєтська диплъоматія поставилася й до такого бльоку народів неґативно, хоч сказавши по правді він немає найменшої рації істнування ані правдоподібности, щоби таку кількість держав з так ріжнородними інтересами та льокальними непорозуміннями можна було колинебудь згорнути під один провід. Така федерація немає ідеї!

Премієр Сікорскі не згадав ні словечком про Україну, правдиво натуральну та животну вісь бльоку поміж Росією та Німеччиною. Не згадав з двох причин. Справа України це найбільше дразлива справа російської політики, а премієр Сікорскі все ще має надію на „ласку" Сталіна; отже ліпше не дразнити. Росія свідома того, що Україна це її найслабша точка, тому кожне порушування української справи викликує у неї жовч. Не згадав прем. Сікорскі про Україну ще й з тої причини, що в українській справі й Польща має нечисте сумління та все щи сподіється якимись ходами відзискати Західну Україну. Тому теж до бльоку держав прем. Сікорского ніхто не поставився серіозно.

Хто здорово погляне на історію та на теперішний уклад сил в Европі, той признасть, що колиб Росія лишилася по тій війні тим, чим вона є нині, то ні істнування малих балтійських держав, ні істнування самої Польщі на довшу мету як самостійної держави є абсолютно неможливе. Польща, втиснена поміж Німеччину та Росію, знов при найближчій нагоді впаде жертвою німецько-російського порозуміння. Це вже таке право природи в тій частині Европи! Бо не треба собі робити ілюзій, що й переможений німецький 80-міліоновий нарід перестане бути і в майбутньому грізним противником для своїх словянських сусідів.

Щоб справді замирити Европу навсе та довести до рівноваги, конечно потреба відбудувати самостійну Україну та створити Союзну Державу з усіх народів, що живуть поміж Чорним морем та Балтиком. Умовиною, щоби така федерація політично та мілітарно сильна, господарсько самовистарчальна, могла взагалі повстати, мусить в першу чергу Польща, побіч України, другий фундаментальний партнер такої Чорноморсько-Балтійської Федерації, зрозуміти грозу положення Польщі та України. Польське громадянство мусить погодитися з тим фактом, що у добі правдивої демократії минули часи якихсь „історичних" претенсій, та що нарід країни, а не що друге, буде вирішувати, під яку владу він хоче прийти. Ось це фундаментальне заложення наказує полякам погодидися з тим фактом, що Західна Україна це країна з більшістю українського народу, отже мусить лишитися при Україні.

При теперішнім і протиукраїнськім наставленні Польща й так Західну Україну напевно стратить. Та колиб Польща станула на засаді міжнародної моралі, себто права населення рішати про державну приналежність країни, то є велика правдоподібність, що Західну Україну удалосяб вратувати спід російського червоного панування на користь українського народу, а в тому і на користь польського народу. Покінчення українсько-польського спору може стати фундаментальною умовиною повстання нової сили в Европі.

Такий середньо - европейський бльок став би потужною барієрою поміж імперіялістичною Німеччиною та імперіялістичною Росією. Він з природи річи мусів би бути теж остоєю демократії та порядкуючим чинником в Европі. Чорноморсько - Балтійська Федерація булаб найкращим союзником не тільки демократичного анґльо-саксонського світа — Анґлії та Америки — але також відродженої Франції. Усталена рівновага тим бльоком змусилаб й Німеччину і Росію закинути раз на все політику завойовань, а перейти до конструктивної міжнародної співпраці та шукати своєї експанзії поза Европою.

Це розвязка, яка видається мені найбільше природною в Европі на тлі історії та сучасної дійсности. Якнебудь обернулисяб події, український нарід в Европі рішений боротися за свою незалежність до останніх сил. Пролита кров українських героїв за самостійність українського народу на усіх просторах України впродовж останніх двадцять пять років — це леґітимація для українського народу продовжати боротьбу за волю аж до перемоги або до знищення в імя козацької засади: „волю добути, або в дома не бути".

(Кінець).

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

73)

Постенфірер Шеремета був високий, статний мужчина, з чорними довгими вусами, довгим простим носом, чорними блискучими очима, з широкими румянцями на здоровому лиці, осмаленому сонцем. Постать його так і дихала здоровям, силою й енерґією, а в очах світився простий розум, вигострений службою. Тільки тепер уперше пані Олімпія запримітила, що цей жандарм був дуже вродливий мужчина, і що будь на нім, замість жандармського мундура, батистова сорочка й тонке дороге вбрання, будь він не жандарм, а якийнебудь вельможний ґраф або барон, він робив би „фурор", за ним пропадалиб дами, він був би „звіздою", „левом" товариства. Ця увага якось так, мимовільно, Бог зна відки, мигнула в голові пані Олімпії мабуть із привички до таких „естетичних" оцінок кожного, хто перший раз звертав на себе її увагу. Та тепер їй було не до естетики, і для того зараз у найближчій хвилі вона почала пильніше слідити його лице, щоб змірити, зміркувати обсяг його інтеліґенції, котра даної хвилі могла статися найстрашнішим її ворогом у разі, якби оказалася великою, а найліпшим її союзником у разі, якби була мала і слабосила. А поперед усього їй важно було доміркуватися, чого це він повертає до двора? Чи він знає, що тут сталося? Від кого й яким способом міг про те дізнатися? Якої тактики держатись їй супроти нього? Вулиця перед двором була широка, а вигін, що вів попри згарища старого двора на подвіря, був також доволі довгий, так що, доки жандарм, ступаючи без поспіху мірними, широкими кроками, наблизився до пані, вона мала час прийти трохи до себе після наглого перестраху першої хвилі. Вона стала при самім кінці вигону, тут, де він доходив до подвіря, так що жандарм, розмовляючи тут із нею, міг бачити подвіря, але не бачив докладно тої офіцини, де сталося „нещастя", і загалом не міг зміркувати, що діялося у глибині подвіря. Пані Олімпія зовсім льоґічно міркувала, що коли жандарм знає вже, що тут сталося, то піде прямо на місце, а коли не знає, то ліпше буде не підпускати його близько, щоб без потреби ні про що не дізнався. Інстинкт самоохорони говорив їй, що за всяку ціну треба старатися виграти час, протягти відкриття й розголошення „нещастя", що сталося в її дворі.

Наблизившися, жандарм іще раз салютував перед панею й зупинився в такім віддаленню, якого вимагало ушанування для пані ґрафині.

— Дуже перепрошую ясновельможну паню, — мовив він плавно, рівно, кладучи ліву руку на шийку від кольби свого карабіна, — що смію так вчасною порою тривожити. Я вчинив це тільки для того, що побачив ясновельможну паню на подвірю.

„Значить, не знає ще нічого! В якійсь іншій справі приходить!" — подумала пані Олімпія, набираючи нової відваги. До жандарма вона не говорила нічого, а тільки з виразом напівстрогим, напівчемно питаючим дивилась йому в лице.

— Тут учора в ясновельможної пані й у молодого пана дідича на фільварку були гості із Львова, — казав жандарм.

— Так, були.

— А не моглиб мені ясновельможна пані сказати, чи вони всі вже відїхали, чи може, дехто лишився?

— Не знаю напевно. В мене нема нікого, а в Адася на фільварку, може, хто й є. Чи панови потрібно чого від них?

— Ні, ні! — поспішно промовив жандарм.

— Можете піти на фільварок і там розвідатися, — мовила далі пані з певним ущипливим відтінком у голосі.

— О, ні! Чого там! Я тільки... тут невеличка формальність... Може би, ясновельможна пані, були ласкаві сказати мені... Тут між гістьми один пан був, його другі панови кликали „Кайцьо". Яке його властиве імя і прізвище?

— Кайцьо... Кайцьо... — посторяла пані Олімпія, немов пригадуючи, хто то такий міг бути, і на ділі вона міркувала: „Що це значить? Чого він потребує? Видно, що хитра якась бестія, здалека заходить, так що й не знати, до чого прямує? Пощо йому цього Кайця? Аджеж не думаю, щоб він його справді на щось потребував. Видно, що хоче зайти мене з майки. Ну, та чекай, зо мною ти не так легко справишся, як тобі здається".

І додала голосно:

— Перепрошую вас, пане постенфірер, але в мене така память до назв... Розуміється, Кайцьо, то пан Калясантій... знайомий мого сина... чудесний чоловік... був, був учора... але як він на прізвище називається, бігме, не тямлю. Я в товариствах рідко буваю і з тими панами видаюся хіба тоді, коли зволять до мене загостити, то де вже мені знати їх назви?...

Пані балакала свобідно, стараючись, щоб її слова виглядали так, немов они плили із щирого серця. Жандарм стояв перед нею, покірно слухав тих слів, притакував головою, та коли пані скінчила, він знов зачав своїм звичайним, смирним та твердим голосом:

— Дуже перепрошую ясновельможну паню, але дозволю собі запитати ще одно. Для мене булоб важно... то є, не так то дуже й важно, а так потрібно знати, деб я міг найти того пана Калясантія? Чи то який пан із сусідства, з села, чи, може, із Львова?

— І цього не можу вам сказати. Здається, що приїхав учора із Львова з Адасем, але то розуміється, що десь на селі має маєтність. Мій Адась із кимнебудь не буде товаришувати.

— Розумію! Розумію! Я й не думаю нічого подібного. Пан ґраф Адам відомий у цілій околиці, як зразок молодого благородного чоловіка. А щодо пана Калясантія... як то ясновельможна пані його назвала на прізвище?

— Я ніяк його не назвала, — строго промовила пані, виявляючи тим, що ця розмова починає її нудити. — Я вам сказала, що не тямлю його назви.

— Ах, правда, правда! Перепрошую, дуже перепрошую! Так от, про пана Калясантія ясновельможна пані кажуть, що він обиватель?

(Дальше буде).

Дж. Малей

Війна, Кляси і Народи

ВАШИНГТОН, Д. К. (ОНА). — Від того часу, як тоталітарні держави напали на миролюбні народи й почали вищищувати всі їхні духові й матеріяльні цінности, то в обороні демократичних ідей стали майже всі народи світа. Повернувші з воєнних теренів американські офіцири оповідають, що в Північній Африці й на островах Тихого океану, в рядах аліянтських армій находяться вояки різної масти. Вони воюють поруч білоскірих товаришів і визначаються несподіваною відвагою. Бувають випадки, що вояки чорної чи жовтої раси багато краще справляються з ворогом, як їхні білі товариші. Вони знаменито надаються до боїв в джунглях і ніпонці дуже їх боються. Білі люди не видержують тропічної спеки і нераз падуть жертвою природних елементів, а чорноскірі вояки цього не бояться. Вони лекше переносять тропічний клімат і часто йдуть в огень серед найбільшої спеки. Американські офіцири подивляють витривалість чорноскірих вояків і кажуть, що всі балачки про меншевартність муринів є зовсім безпідставні.

В арміях Обєднаних Держав є вояки різних рас. Виявилось, що якраз ті люди, про котрих ширителі расової ненависти висловлювались з погордою, показалися в боях найбільш витривалими й послідовними вояками. Вони знаменито виконують прикази своїх старшин і орієнтуються в джунглевих боях багато краще від ніпонців. Чорно чи жовтоскірі вояки визначаються великою природною здібністю і багато з них вже відзначено медалями за відвагу на полі бою.

В американській армії є дуже багато вояків чужинецького походження, яких природа наділила іншою скірою, але військові команданти кажуть, що ці люди є дуже добрими вояками і визначаються небувалою інтелігенцією. Возьмім, наприклад, Сміля Алі, що служить в американській армії. Він родився в Арабії, плавав майже по всіх морях як моряк на американських кораблях і володіє, крім арабської, англійською, турецькою, гіндуською і французькою мовою та знає багато діялектів різних племен в Африці. В американській армії Алі є звичайним вояком і каже, що хоче чимскорше дістатися на боєвий фронт, щоби показати націстам, що вони не мають права нападати свободолюбні народи й заводити на світі середновічний лад. Алі каже, що людство змагає до поступу й не хоче завертати в темні віки еспанської інквізиції. Запитаний американським офіцером про життя арабського народу, Алі відповів, що його нарід зовсім не є такий, яким його представляють на галивудських фільмах. Ви, американці, говорив Алі, призвичаєні уважати Арабію за край медом і молоком текучий. Ви бачите на екрані прекрасні пальми, гарно зібраних „шіків", що викрадають багацьких дівчат для забавки і так далі. А все те є пустяки. Арабський нарід живе й працює так само, як і всякий інший нарід. Є тільки одна ріжниця, — араби страшно бідують. Арабія є засипана пісками і там панує незносима спека. Галивудські історії про Арабію є надто романтичні й існують тільки в уяві галивудських письменників. Я вже не раз оповідав американцям про тяжке життя мого народу, але опісля переконувався, що вони зовсім мені не вірили. Їм галивудська верзія про Арабію краще подобається ніж факти.

Алі не має вищої освіти, бо від чотирнадцять літ свого життя мусів на хліб заробляти, але ви бачите, що він має здоровий простий розум і вміє дивитися на світ реально. Такі люди мають в армії велику вартість.

Довідавшись, що Алі бував в Північній Африці, американський офіцир запитав його, що він думає про теперішні воєнні операції в Тунісі. Алі подумав і каже: „Ми мусимо забрати Туніс. З стратегічного боку, це місто має для Обєднаних Держав велике значіння. Маючи в руках Туніс, ми будемо мати отворений шлях не тільки до Европи, але й до Совєтського Союзу, якому доставлятимемо воєнні матеріяли. Це дуже важне. В Тріполі італійці довший час вели свою фашистівську пропаганду і думали, що перетягли магометан на свою сторону, але надії так не є. Магометанське населення ніколи не любило італійців і тільки вдавало, що воно з ними симпатизує. В дійсности, магометани очікують, щоби Обєднані Держави визволили їх з фашистівської неволі. Розуміється, додав Алі, це є тільки моя власна опінія і я можу помилятися. Воєнні стратеґи повинні ліпше знати своє діло, бо вони його вивчали, а я є тільки простий вояк".

Подивляючи хлопський розум Алі, його запитали, що він, як визнавець магометанської віри, думає про війну взагалі. Його відповідь була дуже мудра. Алі сказав: Наша магометанська біблія приказує не вбивати і не починяти в громаді ніяких авантур, але вона також наказує нам поважати уряд й слухати його. Як наш народ хтонебудь нападе, то ми, магометани, потрапимо боронити свого права так само, як люди інших вірувань. А хто нас зачепить, хай знає, що ми будемо боронитися до загину".

Розуміється, додав Алі, що магометанська біблія накладає на вірних такі релігійні обовязки, яких подорожна людина не є в стані виконувати, але це не є гріхом, бо не можна наприклад, носити турбан при війську. Біблія біблією, а військо військом. Як здобудемо над тоталітарними державами перемогу, то тоді й турбан носитиму".

Алі тішиться великою популярністю в армії. Всі його дуже шанують, поважають і прислухуються до його голосу в різних справах. Його товариші цілком не зважають на краску його скіри і не погорджують ним за те, що він араб і визнає магометанську віру. Навпаки, його вважають розумним чоловіком і добрим американським вояком. В армії всі люди однакі.

Те саме є і з суспільними клясами на війні. Кулі не мають очей і не попадають виключно в бідних, чи виключно в бідних вояків. Як надлетить ворожий бомбовик, то всі, бідні і багаті жовніри, ховаються від нього. Як є наступ на ворожі позиції, то команда не посилає в огонь ні самих бідних, ні самих багатих вояків. В наступі всі вояки однакові й в однаковій мірі беруть участь в обороні свого краю. Будьмо певні, що як наші хлопці здобудуть перемогу над ворогом і вернуть домів, то класові різниці і расова ненависть не будуть мати місця в повоєнному суспільстві.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Т. К. — Як надсилаєте допис, то подайте, хто його написав, бож з Вашого письма видно, що Ви його не написали. Те, що подано про Шевченка, як вступ до допису, забирає три картки машинового письма, а потім допис на дві картки про саме свято. Вступ про життя Шевченка і його творів в дописі, якщо це не було виголошене на концерті.

Є ЗЛЕ З ЛЕТУНСЬКОЮ СИЛОЮ НІМЕЧЧИНИ.

ВАШИНГТОН. — З того, що бачимо на воєнним фронті в Тунісі, видно наглядно, що Німеччина не має тепер до розпорядимости більшої скількости літаків. Таке заявив Елмер Дейвис, голова Бюра Воєнних Інформацій. Беручи під увагу, що вдержати Туніс якнайдовше є для націстів дуже важним з стратегічного згляду, треба припускати, каже Дейвис, що німці таки мають дуже слабі резерви щодо літаків, коли їх так мало в Африці. Він казав далі, що коли тепер можна американський висилати одного дня по сто Літаючих Фортець в різні місця, то це очевидне, що американська перевага зачинає відбиватись на Німеччині. Та самі німці добре знають, казав далі Дейвис, що це щойно початок.

Д-р Володимир Галан.

НАШІ ВОЄННІ БОНДИ

(Треба закупити 13 біліонів в квітні).

У війні нація поділена на дві групи: фронт та запілля. Фронт, це активна служба на полі бою; запілля — це доповнююча служба для продукції амуніції та всього, що потрібне для ведення активної боротьби з ворогом.

Для вдержання продукції й на закупно усіх припасів для армії держава потребує багато гроша. Його мусять дати самі горожани держави. І то у формі закупна державних воєнних бондів.

В місяці квітні наша держава розписала нову позичку на суму 13 біліонів долярів.

Якіж це будуть бонди?

В квітні місяці можна буде закупити ось такі бонди:

1) **2½% Бонди Державного Скарбу 1964/69.** Підпис на ці бонди начнеться 12. квітня. Найменша сума, за яку можна купити ці бонди — це $500.

Два рази в рік держава платить на них 2½% відсотків — **і на ці бонди можна затягнути позичку.** Тому ці бонди надаються як інвестиції для організацій або людей з більшою сумою гроша.

2) **2½% Бонди Державного Скарбу 1950/52.** Ці бонди подібні до бондів 1964/69, а тільки мають менші відсотки та короткий реченець виплати.

3) **Довжні цертифікати — Серії Б. (Series B) 1944** видані тільки на один рік — приносять тільки ⅞%. Це інвестиції для банків.

4) **Податкові нотти Серії Ц. (Series C)** видані на три роки — приносять 1.07%. Їх вживають на заплачення федеральних податків.

5) **Воєнні Бонди Серії Е (Series E)** надаються найкраще для наших людей. Найменший бонд коштує $18.75, а за 10 років його вартість доходить до $25. Вони приносять найбільші відсотки, бо 2.90%.

6) **Воєнні бонди Серії Ф (Series F)** це бонди для організації. Вони подібні до бондів серії Ф. — Тільки їх сплатність припадає за 12 літ, а за $100 — бонд платиться лише $74. Процент від цих бондів є лише 2.55.

7) **Воєнні бонди Серії Г (Series G).** За ці бонди треба платити повну суму — себто за $100 — бонд треба заплатити $100, а два рази до року Державний Скарб платить відсотки на 2½%.

На бонди серії Е, Ф, і Г. не можна затягнути позички.

Де можна купити Державні Бонди?

Бонди можна купити на почтових офісах, в банках та тих інституціях, які є назначені державними агенціями для продажі бондів.

Чи є Українські Державні Агенції?

Українські Державні Агенції є у Филядельфії та Клівленді.

У Филядельфії державною агенцією для продажі бондів — від самого початку війни — **є Українське Будівельне Позичкове Товариство** (Ukrainian Building & Loan Ass'n.), яке має відчинений свій офіс для продажі бондів кожного четверга від год. 6—9 ввечір. Дотепер це товариство продало бондів на суму поверх $350,000 — та одержало від Державного Скарбу **Воєнну Грамоту** за свою патріотичну працю.

Як вести дальшу працю продажі бондів?

Праця, звязана з продажю бондів мусить бути правильна і систематична. — Вона мусить продовжуватись кожного дня, кожного тижня і кожного місяця. В квітні цю роботу треба ще посилити, щоби зібрати потрібних державі 13 біліонів долярів.

Филядельфія влаштовує для цеї цілі масове віче в неділю, 18. квітня.

Таке повинні робити теж й інші громади, бо тільки спільними зусиллями усього нашого загалу осягнемо великі успіхи.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БОФАЛО, Н. Й.

На кружляк мстіа Бофало.

Від дня 12. квітня до 1. травня 1943 року буде поведена кампанія нашого міста за те, щоби закупити воєнних бондів за 40 мільйонів долярів, бо за таку суму буде збудований американський кружляк з назвою нашого міста.

Український Центральний Комітет переконаний, що місцеві українці возьмуть в тій кампанії широку участь і сповнять тим свій патріотичний обовязок. Для цеї цілі скликується масове віче на неділю 18. квітня, година 7 вечером, до Українського Народного Дому, 205 Милитері Ровд, Блек Рак, де будуть промовляти до нас ріжні бесідники українською і англійською мовою, що вияснять ту патріотичну акцію.

Центральний Комітет буде про цю нашу акцію подавати звідомлення до преси, щоби при тім виявити перед загалом нашу активність зглядом потреб нашого краю. Всі ті, що закуплять у згаданому часі, між 12. квітнем і 1. травнем, воєнні бонди, просимо зголосити до Центрального Комітету, щоби ми знали, як українці вивязуються з своїх обовязків. Також треба бути готовим купити бонди на масовім вічу, що буде 18. квітня.

ЗА У. Ц. КОМІТЕТ:
о. І. Жук, голова
П. Товкач, секр.

БОСТОН, МАСС.

Свято в память Т. Шевченка.

В такі тяжкі часи, які тепер приходиться переживати, згадувати за „Кобзаря" Шевченка, значить краще розуміти, за що ми боремося та за які правди і свободи. Наша громада звикла кожного року в березні поминати Тараса Шевченка. Так сталося і цього року заходом укр. прав. парохії та при співучасти місцевих організацій. Цього року біда з тим, що бракує хлопців, бо в війську, а тому нема такого хору, як бувало.

Свято, що відбулося 21. березня, зачалось в церкви, де виставлено образ Шевченка, прикрашений жовто-блакитними лентами, а о. В. Каськів, парох, відправив панахиду та молебень. Вірні молились за душу Тараса і за долю України. При тому о. Каськів попросив за жертву, бо треба буде засобів, щоби ратувати український нарід, як тільки звільниться спід Гітлера. Церковні урядники пішли за жертвою і зібрали $50, які будуть зложені на окрему книжкечку, а в разі потреби будуть вислані.

Пополудні відбувся концерт у церковній галі, який отворив о. Каськів, почім церковний хор відспівав „Заповіт", якого слухали всі повставши з місць. Потім наступили співи хору і деклямації. Усе було звязане з творчістю Шевченка. Виступала теж шкільна дітвора Рідної Школи при укр. прав. церкві. Зі старших деклямували Д. Пащак і Т. Вонс. Англійською мовою промовляв молодий Я. Довганюк, що переповів мученичне життя Шевченка. Шкільний хор відспівав під проводом о. В. Каськова вязанку народних пісень. Пісня захопила усіх. Святочну промову виголосив о. Каськів, навязуючи Шевченкову творчість до нинішних часів. Кінцеве слово виголосив підписаний, взиваючи загал іти за словами Шевченка і його ділами. Концерт, якого всі точки та співи випали дуже добре, закінчено народним гимном.

М. Давискиба.

ЛЮБКА КОЛЕССА
виступить з власним концертом в Тавн Гол в Ню Йорку в неділю 18. квітня 1943.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

Повідомляємо всі Відділи У. Н. Союзу з Ню Йорку, Бронкс, Бруклина, Асторії, Джемейки і Стетен Айленд, що

ЗБОРИ КОМІТЕТУ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

відбудуться

В ЧЕТВЕР, 15. КВІТНЯ (APRIL 15, 1943)

в 8. годині ввечір

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ СВ. ЮРІЯ, 217-19 ІСТ 6. ВУЛ. В НЮ ЙОРКУ.

На ці збори мають прийти всі відділові урядники і делегати згаданих місцевостей, щоб обговорити справу большого запису У. Н. Союзу та інші важні справи. 63,5,70

ЗА КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ У. Н. С.:
С. Ковальчук, голова — М. Ликтей, секр.

JOSEPH SNIHUR
The Polka King

ЛЮБА КОВАЛЬСЬКА
в ролі „Ази".

Нові Думки про Сон

3)

Як довго спати?

Кілько потреба людині спати, а може ще важніше, кілько найменше потребує людина спати й проте бути здоровою й здібною до праці, це питання, на які дуже важко відповісти. Потреба спання постійно зменшається від уродження аж до зрілого віку. Новонароджена дитина спить майже 24 години, одномісячна 18, однорічна 14 годин. В третьому році вона потребує спати 12, а в десятому 10 годин. Оскільки може зменшитися потреба сну у людини, залежить головно від призвичаєння. Так звана „потреба сну" не є ніякою потребою, але подібно, як потреба поживи, залежна в великій мірі від привички. Молода дівчина, що живе собі вигідно в батьківській хаті, ще в 9-тій годині не може встати з ліжка, хоч спала 10 годин. Три роки пізніше, як молода мати під милим примусом материнських обовязків, вдоволяється сімома годинами спання й виглядає краще й здоровіше, як передше. Кого ніщо не стягає з ліжка, той радо лежить у нім. Багато спання не відсвіжує, але робить ледачим. Навпаки, кому внутрішнє почуття обовязку не дає спокою, кого честолюбність підганяє, щоби був першим при праці, для кого день не має досить годин до сповнювання завдань, той не може довго лежати в перинах. Німецький фільософ Кант любив з природи довго поспати. Та почуття обовязку казало йому, що сім годин є аж надто великою даниною для дозвілля. По сімох годинах сну слуга мусів його будити й не вільно було йому перестати трясти й теліпати Кантом так довго, аж доки не прочуняв і не встав. Старинному завойовникові, македонському цареві Олександрові, римському ґенералові Цезареві або Наполеонові, пруському королеві Фридрихові Великому німецькому подорожникові - природникові Гумбольтові або американському винахідникові Едисонові маси обовязків, плянів і бажань не давали довго спочивати в постелі. Усі вони спали коротко але за те — глибоко. Бо тайною короткого сну є його глибина. Згадані полководці спали підчас воєнних походів не виїмково, але цілими тижнями, лише 3 до 5 годин і спали в кожній ситуації. В ніч перед битвою під Ґавґамелею Олександер положився спати останній. Він заснув посеред вояків на голій землі. Але спав так твердо що не запримітив, як довкола нього без брязкоту військо готувалося до битви. Його воєвода Парменіон мусів його тричі будити, щоби видав приказ до наступу. Марк Порцій Катон (95—46 перед Хр.) приклонник староримського республиканського ладу, не міг пережити того, що Цезар загорнув свою владу в своїх руках і став диктатором, положився спати вночі, по упливі якої хотів відібрати собі життя, і заснув так твердо, що мало не проспав години смерти. Таксамо легко засипляв і сильно й безжурно спав Наполеон. Як битва під Ваґрамом зближалася до свого переможного кінця, він велів розіслати ведмежу шкуру на землі й заснув серед побоєвища. „Як по чверть години прокинувся, кругом нього стояли адютанти з донесеннями з усіх сторін побоєвища".

Тайна короткого спання лежить у його глибині. Чим людина глибше спить, тим менше потребує спати. Але чим менше дозволяє собі на спання, тим глибший стає цей короткий сон і те, що він утратив на довготі, заступає йому інтенсивність. Один пекар, що вдень виконував дуже важку працю, спав уночі лише від 10. до 1., а потім ще раз одягнений, сидячи на софі, від 2. до 3. Але зате він спав від 10. до 1. так твердо, що коли одного разу вибухнув огонь, не можна було його добудитися й мусіли його винести разом із ліжком із горіючої хати.

Боротьба проти сну.

Історія людської культури це не лиш історія боротьби з пралісом і потворами, з порами року й підсонням, з морем і горами, але й історія боротьби з ніччю. Пралюдина була невільником темряви. Заходило сонце, заходило її життя. Жахливу ніч, як час страху й безсилля, вона закутана мусіла тихо провотити серед спання. Та від тої днини, як уперше в передісторичній печері запалахкотіла ватра й рідня мисливців, одягнених у шкіри, сиділа довкола неї довго поза присмерк, у блеску світла й тепла, а вхід до печери хоронив прикочений камінь, від тої днини аж до нашого часу веде людина боротьбу як з усіми іншими силами природи, так і з ніччю, а тим самим і зі сном. Огонь витворив на некультурній землі питомо людську атмосферу, яку ми сьогодні звеличуємо як поезію огнища, як спокій домового побуту. Ще живе більшість людей в Азії, в тропічних краях і на „Дикім Заході" Північної Америки так примітивно, як мисливці камяної доби. При помочі таборового багаття або нужденного каганчика видирають вони ночі нічні радощі одної коротенької години. Та кожна нафтова лямпа, яку засвітять в досі темній кімнаті, в якімсь віддаленім від світу хуторі, або яка найде почесне місце як европейська новість у краю неґрів, стає передовою стійкою на великім фронті культури з ніччю. Кожна книжка, яка найде місце в хаті на полиці з книжками, а по яку ввечері, по скінченій праці сягне рука й яка не дасть спати лиш одній людській душі поза годину, коли вона звичайно їде спати, й удержить її в чарах пережиeвань, кожна така книжка стає в хаті боєвиком проти демонів ночі. Кожний кіновий портал, що десь у малім містечку отвирає свої двері й перший раз від заложення цеї людської оселі розсвітлює вечером штучним світлом ринок, є ілюмінованою тріюмфальною брамою вдоволення із неспання над скорим сном перед північчю, сном, що ставав атавістичним. Якби хтось хотів зробити статистику сну мешканців, то міг би зробити білянс сну й виказати, що серед громадянства конто „сон" стає чим раз менше з відкриттям кожного театру, кожного кіна, кожної вечірньої школи й кожньої бібліотеки. Заведення радія є велитенською офензивою проти сну. Тимчасом, як досі міська культура була наче обведена довкола якимсь середньовічним муром і вже пів години поза містом світ лежав у 10. годині ввечері в глибокім сільськім сні, розливається тепер життя міста наче по прориві греблі свобідно по рівнині й його хвилі розбиваються об мури найдальше віддалених сіл і хуторів. І там, де родина, відколи сягає людська память, не знала нічого іншого робити, як іти спати разом із курми, там сидять тепер селяни з люльками в зубах і слухають вечірньої музики, яка звенить таємничо, начеб співали янголи... і навіть ловець тюленів, ген далеко на Ледовім океані не спить перед північчю... він слухає симфонічного концерту з Осльо, столиці Норвеґії. І на кілько-то соток тисяч годин зменшився бюджет сну людства лише за тих кілька літ, відколи введено радіо. І він паде з ночі на ніч. Як культура підноситься, паде пайка сну. Старосвітське село спить в 9-тій, мали містечко лежить в 10, в середнім місті гостинниці гасять світла в 11., у великім місті маси заповняють в тій порі ґалерії арени, щоби приглянутися останнім зусиллям шестидневного їздця. Нема ніякого занепаду, ніякої деґенерації (звиродніння), але є підйом, збагачення життя годинами, які виривається смерті, щоденній нічній смерті. Бо в тім самім часі, як денний робітник заживає радощів дозвілля в танці, грі, або спорті, сидить учений над своїми книжками, поет над своїм рукописом, винахідник над своїми конструкціями, машиніст шумить, як вітер серед глухої ночі, керманич кермує кораблем під небом, засіяним зорями, а дипльомат, що їде нічним літаком на місце ранішньої конференції, формулює в думках, як мають звучати договори. Чи будемо це витати, чи будемо це оплакувати, — сон кришиться і прийде людство, яке буде спати не 8, але 7, 6 або може ще й менше годин. А тому, що все на світі є привичкою, набутою або одідиченою, то хто знає, чи колись не прийде покоління надлюдей, що зовсім не знатиме сну, буде жити вповні цілим життям і буде говорити про нас, нічних сплюхів так, як ми говоримо про прассавців, що висиджували яйця: „Як люди спали ще вночі..."

(Кінець).

ПЕРША ПИСАНА КОНСТИТУЦІЯ

Відома річ, що менші та більші держави й цілі великі царства та імперії існували ще в дуже давну давнину, можна сказати з непамятних часів. Одночасно, з дуже давних часів творилися й розвивалися думки про різні форми держави і правління та укріплялися закони про державну організацію і владу в державі. В обнову тих законів лягали здебільша старі звичаї та традиції, або різні державні завойовники задягали свою фактичну владу у форму права і закона.

Як відомо, вже в дуже давні часи (в стародавній Греції, в Італії, тощо) існували такі держави, які ми сьогодня називаємо республиками. Були навіть демократичні республики. Одначе керувалися вони теж лише старими звичаями і традиціями. Перша писана конституція, значить документ затверджуючий республиканські форми правління на певній території й обовязуючий її мешканців, зявилася в Америці в 1639 році і була складена невеликою ґрупою кольоністів в Конетикат. В долину ріки Конетикат вони зайшли з Масачузетс, в той час анґлійської кольонії, під суверенною владою анґлійської держави і під місцевим правлінням церкви і церковних властей; громадянські права в кольонії мали лише члени церкви. Переселенці в Конетикат, яке в той час було ще дикою і незаселеною пустелею, порвали звязки з британійською державою, як й теж з п а н у ю ч о ю церквою в Масачусетс, та створили свою орґанізацію, для якої приняли деякі головні правила правління та склали їх у форму конституції. Головні правила були такі, що всяке правління повинно бути в руках народу; що не можна збирати податків без згоди народнього представництва; що всі громадяни мають рівні виборчі права; та що сусідні громади і кольонії, якщо згодяться на таке самоврядування, можуть приставати до спілки трьох перших осель. Під тою першою писаною конституцією Конетикат зберегло своє самоврядування на протязі цілого століття.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

В Скрентон, Па., померла

ЕМІЛІЯ ЧОМКО,

секретарка від. 408 У. Н. Союзу,

Роджена і вихована в Скрентоні. Полишила в смутку родичів, Андрія і Анну Чомко, і шість братів: Микола при армії, Іван в Лос Анджелес, Михайло погребником з батьком у Скрентоні, Йосиф в Манвіл, Н. Дж., Дмитро учеником третього року в Jefferson Medical School, а Стефан учеником при St. Basil's College, Stamford, Conn.

В. Їй П.! С

Philip Demkovitz, Pres.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ҐАМТРАМК, МІШ. — Повідомляємо всіх своїх членів, що збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 11. квітня, в год. 1:30 пополудні, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Просимо всіх членів прийти на збори. — Василь Бодруг, рек. секр.

ҐВАЙТСТОН, Н. Й. — Тов. Просвіта, від. 129, повідомляє, що збори відбудуться 10. квітня в 8. год. ввечір під ч. 146-22 — 22. Евеню. Обовязком членів є прийти на ці збори, бо будуть важні справи до полагодження. Член, що не прийде на збори, заплатить кару згідно зо статутом. — М. Баран, предс.; С. Кузьма, кас.; М. Дзярський, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 11. квітня, в 12. год. вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і членниць явитися на збори в означений час. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки. — Ф. Басилевський, пр.; Т. Шнікула, секр.

КАРНЕҐІ, ПА. — Тов. Січ, від. 136, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори будуть відбуватися в кожну другу неділю по першім, а не в трету неділю, як попередно. — Василь Копко, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Подаємо до відома членам Товариства Української Січи, від. 39, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. квітня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Осохівський, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 747. Загроза й визов.

Як моряки працювали горячково під його кермою, Джеґер посміхався: „Ця тайна зброя їх доконає".

Тої ночі вони повеслували до берега коло огорожі Тарзана, готові до загальної атаки.

Бистрі очи Тарзана побачили постати. „Як хочете згинути, ходіть!" — крикнув він.

Джеґер засвітив смолоскип, потім крикнув: „Піддайтеся, або ми спалимо село й вас у ньому живцем!"